

FRA:n lehdistötiedote

Wien/Bryssel, 4. joulukuuta 2018

Vammaisten henkilöiden valinnanvapaus ja päätösvalta

Itsenäiseen elämään kuuluvat päätökset muun muassa siitä, missä asutaan ja kenen kanssa, mitä syödään ja milloin, ovat monelle meistä itsestäänselvyyksiä. Euroopan unionin perusoikeusviraston uusimmassa raportissa kuitenkin havaittiin, että vammaisille henkilöille teoria ja käytäntö voivat olla täysin erilaisia. Raportissa selvitetään, miten vammaisten henkilöiden itsenäistä elämää yhteisössä voidaan edistää ja mitä esteitä sille on.

”Kaikki ovat syntyneet vapaina, ja kaikilla pitäisi olla oikeus valita ja päättää, miten he elämänsä elävät”, sanoo perusoikeusviraston johtaja [Michael O’Flaherty](#). ”Kun vammaisille henkilöille annetaan mahdollisuus olla yhteisön täysivaltaisia ja itsenäisiä jäseniä, he voivat käyttää kaikkia oikeuksiaan ja olla aktiivisesti mukana yhteiskunnassa.”

Raportissa ”[From institutions to community living for persons with disabilities: Perspectives from the ground](#)” käsitellään käytännön näkökulmia siihen, kun vammaiset henkilöt siirtyvät laitoksista yhteisöasumiseen. Se perustuu sellaisten ihmisten kokemuksiin, jotka ovat olleet mukana itsenäiseen elämään siirtymisessä. Heitä ovat muun muassa vammaiset henkilöt itse ja heidän perheensä.

Raportissa korostetaan tätä siirtymistä tukevaa EU:n ja sen jäsenvaltioiden vahvaa oikeudellista kehystä, kuten YK:n vammaisyleissopimusta ja EU:n perusoikeuskirjaa, sekä viimeaikaisia sitoumuksia, kuten Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria.

Vammaiset henkilöt eivät kuitenkaan pysty hyödyntämään lainsäädäntöön perustuvia oikeuksiaan täysimääräisesti, koska kohtuuhintaisia tukipalveluja ei ole saatavissa, leimaaminen ja syrjintä on jatkuvaa, eivätkä ympäristöt ole esteettömiä. Raportissa ehdotetaan muun muassa seuraavia keinoja tähän puuttumiseksi:

- Kaikkien jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että niillä on selkeät tavoitteet ja määräajat. Riittävä rahoitus, myös EU:n rahastoista annettava, on tärkeää, jotta vammaiset henkilöt voivat elää itsenäisesti yhteisössä.
- EU:n ja jäsenvaltioiden olisi kerrottava itsenäisen elämän eduista, muun muassa vammaisten henkilöiden omien kertomusten avulla, jotta asenteet heitä kohtaan muuttuisivat aiempaa myönteisemmiksi.
- Jäsenvaltioiden olisi sovittava kaikki tukitoimet yhteen ja tarjottava itsenäisen elämän palveluita. Tämä tarkoittaa myös, että vammaiset henkilöt ja heidän etujärjestönsä otetaan mukaan päätöksentekoon ja toimintalinjojen laatimiseen.
- Jäsenvaltioiden olisi tarjottava käytännön ohjausta ja koulutusta siihen, miten itsenäinen elämä toteutetaan mahdollisimman hyvin käytännössä.
- Jäsenvaltioiden olisi tarjottava asiantuntijapalveluita ja parannettava yleisten palvelujen saatavuutta, jotta vammaisten henkilöiden monenlaisiin tarpeisiin voidaan vastata. Tämä tarkoittaa myös heidän itsenäisen elämän taitojensa lisäämistä.

Raportti perustuu Bulgariassa, Suomessa, Irlannissa, Italiassa ja Slovakiassa tehtyyn kenttätööhön. Kaikkien jäsenvaltioiden tulee kuitenkin ymmärtää, mikä toimii ja mikä ei, sekä miksi näin on.

Henkilökohtaisia kertomuksia, tietografiikkaa, kansallisia tapaustutkimuksia ynnä muuta on saatavissa [lehdistöpaketistä](#) tai osoitteesta media@fra.europa.eu tai puhelinnumerosta +43 1580 30642